

Preek van Kees de Graaf
Tekst: Handelingen 5:1-11

Als je dit Bijbel gedeelte leest heb je dan niet de neiging de Bijbel maar weer snel dicht te doen?. Past deze geschiedenis wel in het N.T.? In het N.T. gaat het toch om liefde en niet om wraak?.Doet dit geen vreselijk pijn? Moet dit nu echt zo? Zo hard? Er zijn toch wel ergere zonden denkbaar? Moeten hier dan zomaar twee mensen letterlijk dood vallen? Dit zijn zo maar en paar vragen die bij eerste lezing zo maar kunnen opwellen.

Want laten we meteen maar zeggen nu: Er is in de kerkgeschiedenis in die twee eeuwen na Pinksteren heel wat afgelogen, er is al heel wat af gefraudeerd, er zijn in de loop van de eeuwen penningmeesters geweest die de hele kerkkas achterover gedrukt hebben en de gemeente berooid achter gelaten hebben. Nergens lezen we dat ze om die redenen dood neer gevallen zijn. Waarom dan hier wel? Genoeg gevraagd. Het thema van de preek is :

“De satan valt de pinksterkerk van binnenuit aan”.

De volgende punten wil ik met u nagaan:

1. De inleidende aanval van buitenaf.
2. De aanval zelf van binnen uit.
3. De aanval wordt door de Geest afgeslagen.

Het ging juist zo goed met die eerste gemeente. Vlak na de hemelvaart van Jezus waren er 120 volgelingen¹ bij elkaar die al biddend wachtten op de uitstorting van de Geest. En de Geest nam meteen op de pinksterdag het initiatief. Na de uitstorting van de Geest op die pinksterdag² en die geweldige preek van Petrus kwamen er drie duizend mensen tot bekering en niet veel later breidde dit getal zich al uit tot vijf duizend³ en het einde was nog lang niet in zicht⁴. Wat een geweldig succes!!. Om jaloers op te worden!.

En denk nu niet dat het in die eerste gemeente in de eerste plaats om het getal ging – de kwantiteit. Als wij gaan evangeliseren dan zijn we soms behoorlijk voorzichtig. We willen de mensen niet voor hun hoofd stoten. We laten ze in hun waarde zoals dat heet. We willen ‘redelijk’ overkomen.

Maar de pinksterboodschap van Petrus is wel andere koek. Die boodschap is behoorlijk confronterend:”Jullie hebben hem gekruisigd!”⁵. En later in Hoofdstuk 3⁶:”Jullie hebben Hem uitgeleverd en verstoten en geëist dat aan een moordenaar gratie verleend zou worden!”. “Laat u redden uit dit verdorven mensengeslacht!”⁷ En wat zien we: de preek van Petrus sloeg in als een bom en ze zeiden : ‘Wat moeten we doen?’⁸ En dan roept Petrus het volk tot bekering en dat gebeurt ook op grote schaal.

¹ Zie 1:15

² Zie 2:41

³ Zie 4:4

⁴ Zie 5:14

⁵ Zie 2:36

⁶ Zie 3:13-15

⁷ Zie 2:40

⁸ Zie 2:37

Even terzijde: Petrus citeert voordurend het O.T. De Messias *moest* komen om te lijden en te sterven voor het volk. Het is juist die eenheid tussen het O.T. en het N.T. die het kwartje laat vallen. De Heilige Geest werkt door het Woord en door het *hele* Woord. En *die* prediking en *dat* Woord brengt de mensen tot inkeer. En die boodschap die werd nog eens extra onderstreept door de tekenen en wonderen die de apostelen deden⁹ zodat niemand er onderuit kon.

Maar daar bleef het niet bij. De Geest bracht door de prediking van de apostelen de mensen niet alleen tot bekering maar de Geest ging ook een gemeenschap vormen. Een gemeente van Christus ontstond. En wat voor een gemeente!. We lezen: Ze bleven hecht aaneen gesloten. Ze hadden alles gemeenschappelijk. Ze verkochten hun bezittingen op vrijwillige basis en verdeelden de opbrengst onder degenen die iets nodig hadden¹⁰. Ze bleven elkaar trouw door dik en dun. Ze braken het brood bij elkaar thuis en gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud en vreugde. Ze loofden God daarbij. Echt een kerk, een gemeenschap vol van liefde en trouw zoals God dat bedoeld heeft.

Hoe kon dat? Wel dat kwam omdat ze bleven *volharden*¹¹ bij het onderwijs van de apostelen, en daardoor bleven ze bidden en avondmaal vieren. Dat ging helemaal niet vanzelf. Dat kostte moeite. Dit was helemaal geen club mensen die bij elkaar gingen zitten omdat ze het zo gezellig hadden en ze het zo goed met elkaar konden vinden.

Want de gemeente lag vanaf het begin onder vuur!..Je mag hier gerust in militaire termen denken en het zal straks wel duidelijk worden waarom dat is. Denk hier maar aan een leger dat een invasie van een ander land gepland heeft. Dan begint dat leger eerst de stellingen van de vijand te beschieten. Om zo de weg voor de invasiemacht te plaveien.

De inleidende aanval van de kant van de satan was ook hier begonnen en met als doel om die pinkstergemeente zo snel mogelijk te verzwakken en de nek om te draaien. En dat werd op twee manieren geprobeerd.

Het eerste gevaar wat de gemeente bedreigde was dit: ze waren populair bij het volk¹².De manier waarop ze met elkaar omgingen in die eerste gemeente dwong respect af. Ze hadden een hele goede uitstraling. Op zich bevorderde dat de groei van de gemeente. Maar er zat ook een groot gevaar in. Als je geprezen wordt dan ga je al gauw buiten je schoenen lopen. Om 'popi Jopie' te kunnen blijven, heb je al snel de neiging de scherpe kantjes af te vijlen van de scherpe boodschap van het evangelie. En dat gevaar was niet ondenkbeeldig.

Het tweede gevaar was de bedreiging door de autoriteiten. Door de priesters, het sanhedrin, de Sadduceeën. Ze dachten met Jezus van Nazareth afgerekend te hebben. Maar niets bleek minder waar. De apostelen bleven met kracht van de opstanding van Jezus getuigen. En in Hoofdstuk 3 lezen we dat ze dit getuigenis onderstreepten met de wonderbaarlijke genezing van een man die al meer dan 40 jaar verlamd geweest was. Ze probeerden de apostelen de mond te snoeren door hen te verbieden in de naam van Jezus tot het volk te spreken. Het liefst zouden ze apostelen meteen al omgebracht hebben. Maar wat konden ze uitrichten? Die genezen verlamde stond daar als een levend getuigenis.

⁹ Zie 2:43

¹⁰ Zie 2:44-47 en 4:32-35

¹¹ Zie 2:42 de NBV heeft hier: ze bleven trouw aan.

¹² Zie 2:47, 4:21 en 5:13

En de gemeente? Die liet zich ook niet intimideren. Nadat de apostelen waren vrij gelaten zocht de gemeente kracht in een prachtig gebed. En dan citeren ze psalm 2¹³. Ik kom daar straks op terug. Maar één ding begreep die gemeente goed: hier is een titaan gevecht aan de gang tussen de legers van satan en zijn trawanten en het leger van Christus¹⁴. De inleidende beschietingen van de satan mochten niet baten. Dwars door alles heen bleef de gemeente groeien in geloof en in liefde en dus.... ook in aantal. Maar de satan had meer pijlen op zijn boog. Dat zien we in het tweede punt.

2. De satan gaat nu van binnenuit de aanval inzetten op de gemeente. De tactiek van de satan is altijd dezelfde. Toen en nu. Beurtelings zet hij twee wapens in. Het ene wapen is dreiging, geweld en vervolging. Daar kregen de apostelen meteen al mee te maken zoals we in punt 1 hebben gezien.. Later, na de steniging van Stefanus in Hoofdstuk 7, brak er een hevige vervolging los tegen de gemeente¹⁵.

Het andere wapen is de verleiding, de misleiding, de leugen profetie. Dat wapen maakt veel slachtoffers. Veel meer dan vervolging. Want vervolging drijft de christenen juist naar elkaar toe. Er ontstaat juist dan een eensgezindheid en volharding, al zijn er natuurlijk ook die afhaken. Die eerste pinkergemeente werd dwars door de dreiging heen alleen maar sterker en hechter. Ze vonden troost bij elkaar. Ze deelden letterlijk lief en leed. Dat was een bijzondere gave van de Heilige Geest. Begrijpt U dat we die situatie van die eerste gemeente niet zo maar één op een kunnen kopiëren naar vandaag, naar onze situatie. Wij leven in heel andere omstandigheden. Zonder dreiging van de autoriteiten. Maar daarom niet minder verleidelijk.

De grootste gave van de Geest aan de gemeente was de liefde (de agapè).Die gave leidde tot een enorme saamhorigheid en mededeelzaamheid. Arme mensen, weduwen, wezen, die zich bij de gemeente aansloten konden ze in steeds mindere mate rekenen op de steun van de diaconie van de tempel. Je kunt je wel voorstellen hoe zo iets ging als er leden van de gemeente waren die gebrek leden. “Is er nog iemand die kan helpen?” En dan stond er iemand op. en die zei: “Ik heb nog een stuk grond hier en ik verkoop dat”.Zo konden de armen verzorgd worden. Dat ging door de bijzondere leiding van de Geest.

De duivel wordt wel eens de ‘aap’ van God genoemd. Hij bootst God na met de bedoeling de mensen te misleiden en ze in het verderf te storten. Het lijkt Gods werk maar het is duivels werk. Vlak voor onze tekst lezen we van de liefdes daad van Barnabas. Hij bezat een akker en verkocht die en bracht het geld naar de apostelen.

De satan gaat dit bijzondere werk van de Geest nu brutaal nabootsen in het bedrog van Ananias en Safira. Ook zij verkopen een stuk grond. Maar ze houden een deel van de opbrengst achter. Het hier gebruikte woord betekent *vervreemden*. We lezen ditzelfde woord ook in Jozua 7¹⁶ in de geschiedenis van Achan. Wat daar toen gebeurde lijkt in veel opzichten op deze geschiedenis. Achan vergreep zich aan de oorlogsbuit die aan de Heer gewijd was. De Here werd woedend en Achan en zijn gehele huis werden gestenigd. Ik kom daar zo nog even op terug.

¹³ Zie 4:24

¹⁴ Zie 4:26

¹⁵ Zie 8:1

¹⁶ Zie Jozua 7:1 in de vertaling van de 70

De satan infiltreert in de gemeente en neemt het hart van Ananias en Safira in bezit ‘Ananias waarom heb je je door de satan laten’ misleiden’ heeft onze vertaling hier in vers 3. In het Grieks staat er : ‘waarom heeft de satan uw hart vervuld’. Petrus was toen hij voor de raad moest verschijnen ‘vervuld’¹⁷ van de Geest en ook de gemeente werd ‘vervuld’ met de Geest.

De satan zet daar nu zijn eigen ‘vervulling’ tegenover. Ananias wordt geheel met de satan vervuld. En als het hart vervuld is met de satan dan is er voor de Geest geen plaats meer.

En Petrus wel *vol* van de Geest ontmaskert Ananias: ‘*waarom heb je tegen de Heilige Geest gelogen door een deel van de opbrengst achter houden? Je had het immers niet hoeven te verkopen, en nu je het wel verkocht hebt, had je met de opbrengst toch kunnen doen wat je wilde? Wat heeft je bezielde om je zo te gedragen? Niet de mensen heb je bedrogen maar God zelf*’.

Begrijpt U wat Ananias deed? Hij deed alsof het allemaal een *menselijk* zaakje was. En dus dat hij er wel een loopje mee kon nemen. En een leugentje om bestwil, ach wat doet dat ertoe? Hij wilde barmhartige Samaritaan uithangen, de weldoener die om zijn goede daden geprezen zou worden.

Maar Petrus doorziet het. Of beter: de Geest doorziet het: “Niet de mensen heb je bedrogen maar God zelf!”. Ananias: ‘je maakt een fatale vergissing. De Geest accepteert het niet als jij Zijn werk van liefde en medelijden minacht en voor je eigen hebzuchtige doeleinden gebruikt’.

‘Ananias viel neer en gaf de geest’ staat er in de SV. Daar waar Ananias de Geest voor zijn eigen karretje probeerde te spannen, wordt het laatste restje ‘geest’, nu met een kleine letter, uit hem weg genomen. Hij sterft voor de voeten van de apostelen, wordt meteen afgelegd en begraven.

De schrik zit er behoorlijk in bij iedereen die dit hoorde. En als een paar uur later Safira binnen komt blijkt ook zij in het complot te zitten. Het vonnis volgt onmiddellijk: “*Kijk, degenen die je man begraven hebben staan voor de deur, en ze zullen ook jou naar je graf dragen*’. Verschrikkelijk wat hier gebeurt!.

3. De aanval wordt door de Geest afgeslagen. Hoe moeten we deze geschiedenis nu begrijpen? Als wij er *oppervlakkig* naar kijken dan zijn we geneigd te denken: is dit nu zo’n grove zonde dat de dood erop moet volgen? ‘OK’, zouden wij zeggen, ‘het is niet fraai wat Ananias en Safira deden. Maar de gemeente was er financieel toch alleen maar beter op geworden? Er bleef toch nog een behoorlijke som geld over om arme mensen mee te kunnen helpen? En daar mocht die gemeente en de apostelen toch ook blij mee zijn? Een berisping onder vier ogen zou toch voldoende zijn geweest’?
Ja ik denk dat wij er zo mee omgegaan zouden hebben. Als we zo zouden denken dan hebben we een paar heel belangrijke dingen niet in de gaten:

Het ging niet in de *eerste* plaats om Ananias en Safira. Natuurlijk bleven ze volledige verantwoordelijk voor wat ze gedaan hebben. Uit de context blijkt dat er boven de hoofden van Ananias en Safira een strijd woedde. Een strijd tussen de Geest van de verhoogde Heer en zijn leger en het leger van de satan en zijn hulptroepen. Paulus zou later in Ef 6: 12 schrijven:

¹⁷ Zie 4:8 en 4:31

“Onze strijd is niet gericht tegen mensen maar tegen de hemelse vorsten, de heersers en de machthebbers van de duisternis’.

Die gemeente had dat goed in de gaten. Dat blijkt ook uit de geschiedenis die aan onze tekst voorafgaat. Als in 4:23 Petrus en Johannes worden vrijgelaten door het Sanhedrin dan volgt er een prachtig gebed van de gemeente. En wat doen ze dan? Dan zeggen ze niet: ‘O wat fijn dat we jullie nu weer terug hebben, maar ze gaan Psalm 2 citeren:

“De koningen van de aarde zijn aangetreden en de heersers spannen samen tegen de Heer en zijn gezalfde¹⁸. Want inderdaad, in deze stad hebben allen samen gespannen tegen Jezus, uw heilige dienaar, die door u is gezalfd: Herodes, Pontius Pilatus, alle volken en ook de stammen van Israel””.

Er wordt – boven de hoofden van de gemeente - een strijd op leven en dood uitgevochten. De troepen staan in slagorde. Doel: vernietig die kerk. Eerst door dreiging en hier in onze tekst door misleiding.

Eerst van buitenaf (het sanhedrin met zijn dreigementen) en nu van binnen uit door twee ‘gewone’ gemeenteleden, Ananias en Safira. Eerst geweld en dan list, dat is het strijdplan van de Boze. Hij nestelt zich in het hart van de gemeente en imiteert brutaal het werk van de Geest. De Geest *moet* hier wel hard optreden dat kan echt niet anders.

Dat blijkt ook uit vers 9. Daar zegt Petrus tegen Safira:

‘Hoe heb je durven besluiten om de Geest van de Heer te trotseren?’

De vertaling ‘trotseren’ doet niet helemaal recht aan wat er in het oorspronkelijk Grieks staat. De NBG 1951 heeft de veel betere vertaling:

‘Hoe hebt gij kunnen overeenkomen om de Geest van de Heer te ‘verzoeken’.

En dan gaat het om dat woord ‘verzoeken’.(‘preiratso’ in het Grieks). Dat woord kan ook wel vertaald worden met ‘op de proef stellen’.

‘Verzoeken’ betekent hier: laten we eens kijken hoe de Geest hier reageert. Laten we Hem eens op de proef stellen. Dat is meer dan ‘trotseren’. Zal de Geest meegaan met het bedrog? Zal de Geest kijken naar resultaat, naar succes, naar financieel voordeel? En dan maar even niet kijken naar het hart of dat wel zuiver is? Als de Geest dat gedaan zou hebben, dan was dat het einde van de gemeente geweest en het einde van de zaak van Christus op aarde. Maar gelukkig de Geest bleef staande, soeverein en heilig!.

Ook Jezus werd aan het begin van zijn missie door de satan ‘verzocht’, op de proef gesteld. Veertig dagen lang werd hij in woestijn door de satan op de proef gesteld. Wat een verleiding is het als je al veertig dagen gevast hebt, en je hebt de macht om steen in brood te laten veranderen, om dan even gehoor te geven aan die roepstem van de satan. Maar Jezus bleef staande in alle beproevingen van de duivel.

Als we de geschiedenis van Achan uit Jozua 7, de beproeving van Jezus in de woestijn en de manier waarop de Geest hier beproefd wordt met elkaar vergelijken, dan valt daarin een rode draad te bespeuren:

¹⁸ Zie 4:26

Alle drie gebeurtenissen vinden plaats aan het begin van een nieuwe episode. Bij een *keerpunt* in de geschiedenis van Gods volk, zijn kinderen:

-In Jozua 7 is dat vlak nadat Israel de Jordaan is overgestoken, voor het eerst vast voet in Kanaän heeft gezet, het volk opnieuw besneden is, en Jericho veroverd is.

-Jezus stond aan het *begin* van zijn ambtelijke loopbaan. Hij werd a.h.w. getoetst om te zien of Hij onder de zware beproevingen van de satan staande zou blijven.

- De Heilige Geest staat ook hier aan het *begin* van het kerkvergaderend werk van Christus. Ook het werk van de Geest wordt hier door de satan op de proef gesteld. Je mag dan ook gerust zeggen dat het in deze gevallen en hier in onze tekst ook – om een *eenmalige* gebeurtenis ging.

Een eenmalige toetsing aan het begin van een nieuwe episode; een toetsing die de *norm* voor de toekomst voor eens en voor altijd vast zou zetten maar die toetsing *zelf* zou **niet** herhaald gaan worden.

Om die reden mag je *ook* gerust het volgende zeggen: dit *publiekelijk* leggen aan de voeten van de apostelen van de opbrengst van verkochte goederen en het *wijden* van deze opbrengst aan de zorg van de armen was een *bijzonder* werk van de Geest. Het hoorde bij de openingsakten van de nieuwe bedeling van de Geest.

Dat in het *openbaar* neerleggen van geld aan de voeten van de apostelen maakte de Geest a.h.w. kwetsbaar voor de frontale aanval van de satan. Je zou kunnen zeggen: daar waar de liefdedienst op zijn grootst is, daar is die dienst ook het meest kwetsbaar.

De gever van het geld kon zo maar in het middelpunt komen te staan: ‘Oh...wat mooi dat u dit over hebt voor de gemeente!!’. Dan zou alles bedorven zijn en de liefde tot de naaste veranderd zijn in een walgelijke vorm van narcisme.

Nee, we moeten dit vandaag op *die* wijze niet willen kopiëren alsof wat hier gebeurt een ideaal is dat voor alle eeuwen en tijden zou gelden. Voor ons geldt wat Jezus eens zei¹⁹: ‘*als je aalmoezen geeft, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet*’. Daarom meet het niet breed uit als je veel aan de armen geeft. Maar doe het zonder dat een ander het merkt God heeft de blijmoedige gever lief. Dat zul je ontdekken.

Daarom: geen ranglijst in het kerkblad met de namen van de top 10 van de grootste gevers. Dat zou waanzin zijn. Maar ook hier blijft de *norm* wel gelden. De norm van de barmhartigheid: armen laten delen in je rijkdom. Als u wel duizenden euro’s per jaar kunt uitgeven aan allerlei ontspannende activiteiten maar als uw VWB nog niet voldoende is om een kanarie te kunnen voeden, dan bent u heel ver verwijderd van wat hier staat.

De Geest werd door de satan in zijn hart geraakt en kon niet anders dan *zelf* ingrijpen De ban moest gebroken worden. We zitten hier nog in de opbouw fase. Het Woord groeide maar was nog niet af.

¹⁹ Zie Mat 6:3

In toenemende mate, naarmate de Bijbel gereed kwam, moest de gemeente echter *zelf* het zwaard gaan hanteren. En dan bedoelen we het *geestelijk* zwaard van het Woord. Geen rechtstreeks ingrijpen van God meer zoals hier. Maar de gemeente moet *zelf* gaan onderscheiden waarop het aankomt.

In I Joh. 4:1 lezen we: *‘Beproof altijd of een geest van God komt’*. Nu wij het volledige woord hebben kan de gemeente dat ook. En voor ‘beprouwen’ staat in het Grieks ‘dokimadzein’. Daar zit ons woord ‘documenteren’ in. Leg alle schriftgegevens maar bij elkaar en pas dan kan je oordelen.

Voor ons betekent dat: geen nieuwe Ananiassen en Safira’s meer. Geen geweld, geen inquisitie. Niemand valt meer dood neer vanwege een zonde, hoe bont je het ook gemaakt hebt. We hoeven niet bang te zijn. Daar zit een flink stuk troost in. Er is altijd een weg terug.

Wij hebben geen eind oordeel over Ananias en Safira uit te spreken. We weten niet wat ze in hun laatste snik gedaan hebben. We zeiden net: voor ons geen nieuwe Ananiassen en Safira’s meer. Maar dat betekent niet dat *hun* zonde niet meer bestaat. Die is nog spring levend.

Daarom: als je een *dubbel* leven leidt, breek er dan mee. Als je iemand bent met twee gezichten. Je zit hier misschien netjes in de kerk en je bent goed voor iedereen en aan de buitenkant is alles in orde maar toch hou je stiekem de zonde aan de hand en leef je daarin. Dan zeg ik bekeer je. Want je krijgt nu nog tijd om je te bekeren. De *tweede* dood is veel erger!. *Deze* dood van Ananias en Safira hoeft nog niet het ergste te zijn.

Tenslotte. Dit is best een heftig verhaal. Maar er zit ook een geweldig stuk troost in. Dat merk je als je het vervolg van onze tekst leest.

Enerzijds zie je schrik in de gemeente en daarbuiten. En laten wij als gemeente ook maar op onze hoede blijven. God is een *heilig* God en dat blijft Hij. Dat verandert nooit. Laten we eerbied hebben voor die God bij alles wat we doen. Laten we ‘vuurbang’ zijn om ‘vreemd’ vuur²⁰ op onze *geestelijke* altaren toe te laten.

Schrik bij de buitenwacht ook. Je ziet een soort van schifting. Enerzijds zij²¹ die toch al op een afstand stonden durven zich niet meer aan te sluiten bij de gemeente. Je kunt je er zo maar aan branden!.

Maar anderzijds: het respect bij het volk werd alleen maar groter en bij de gemeente zien we een enorme groei in eensgezindheid en:

‘steeds meer mensen gingen in de Heer geloven zowel mannen als vrouwen’²²

En dat geloof werd onderstreept met een explosie van tekenen en wonderen. Zelfs van buiten Jeruzalem werden de zieken aangedragen en ze vonden allen genezing.

Ziet u wat een geweldige troost uiteindelijk op deze geschiedenis gevolgd is. Die gemeente leefde uit Psalm 2 en had oog voor de hogere dimensie die deze strijd had. Zij had ook oog voor het einde van Psalm 2: *‘Zalig wie schuilen bij hem’*.

²⁰ Cf Nadab en Abihu in Lev. 10

²¹ Dat zijn de ‘overigen’ zie vers 13

²² Zie 5:14

Uit die troost mogen ook wij leven. We hoeven niet bang te zijn. God is een heilig God. Dat blijft staan tot in eeuwigheid. Maar hij is ook vol liefde en ontferming voor allen die de toevlucht nemen tot hem. Ga bij Hem gaan schuilen. In Zijn vaderarmen.
Amen.

Amersfoort
Januari 2008.